

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר יהודה לנדי שליט"א

The Status of Beit She'an

חולין דף ז - בענין קדושת ארץ ישראל בבית שאן

רבי התיר בית שאן

1.1

חולין ו:

העיד רבי יהושע בן זרוז בן חמיו של רבי מאיר לפני רבי על ר"מ שאכל עלה של ירק בבית שאן והתיר רבי את בית שאן כולה על ידו חברו עליו אחיו ובית אביו אמרו לו מקום שאבותיך ואבות אבותיך נהגו בו איסור אתה תנהוג בו היתר דרש להן מקרא זה וכתת נחש הנחשת אשר עשה משה כי עד הימים ההמה היו בני ישראל מקטרים לו ויקרא לו נחושטן אפשר בא אסא ולא ביערו בא יהושפט ולא ביערו והלא כל עבודה זרה שבעולם אסא ויהושפט ביערום אלא מקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו אף אני מקום הניחו לי אבותי להתגדר בו מכאן לתלמיד חכם שאמר דבר הלכה שאין מזיחין אותו ואמרי לה אין מזניחין אותו ואמרי לה אין מזיחין אותו מאן דאמר מזיחין כדכתיב ולא יזח החשן ומאן דאמר אין מזניחין דכתיב כי לא יזנח לעולם ה' ומאן דאמר מזיחין דתנן משרבו זוחי הלב רבו מחלוקות בישראל מתקיף לה יהודה בריה דר' שמעון בן פזי ומי איכא למאן דאמר דבית שאן לאו מארץ ישראל היא והכתיב ולא הוריש מנשה את בית שאן ואת בנותיה ואת תענך ואת בנותיה אישתמיטתיה הא דאמר ר' שמעון בן אליקים משום ר' אלעזר בן פדת שאמר משום ר' אלעזר בן שמוע הרבה כרכים כבשום עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל וקסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא והניחום כדי שיסמכו עליהן עניים בשביעית.

1.2

ירושלמי דמאי פ"ב ה"א

רבי זעירא רבי חייא בשם רבי יוחנן רבי התיר בית שאן מפי יהושע בן זרוז בן חמיו של ר' מאיר שאמר אני ראיתי את רבי מאיר לוקח ירק מן הגינה בשביעית והתיר את כולה. א"ר זעירא הדא אמרה אסור לבר נש למיעבד מלה בציבורא. אני אומר אותה הגינה היתה מיוחדת לו דהתיר את כולה. רבי התיר בית שאן רבי התיר קיסרין רבי התיר בית גוברין רבי התיר כפר צמח רבי התיר ליקח ירק במוצאי שביעית והיו הכל מליזין עליו אמר להו באו ונידיין כתיב וכיתת נחש הנחשת וכי לא עמד צדיק ממשה עד חזקיהו להעבירו אלא אותה עטרה הניח לו הקב"ה להתעטר בה ואנו העטרה הזאת הניח הקב"ה לנו להתעטר בה.

א"י לענין שביעית

2.1

שביעית פ"ט

משנה ב

שלוש ארצות לבעור: יהודה, ועבר הירדן, והגליל; ושלוש שלוש ארצות לכל אחת ואחת. גליל העליון, וגליל התחתון, והעמק; מכפר חנניה ולמעלן, כל שאינו מגדל שקמין - גליל העליון; ומכפר חנניה ולמטן, כל שהוא מגדל שקמין - גליל התחתון; ותחום טבריא - העמק. וביהודה: ההר, השפלה, והעמק. ושפלת לוד כשפלת הדרום, וההר שלה כהר המלך. מבית חורון ועד היס - מדינה אחת.

גבולות א"י

3.1

ירושלמי שביעית פ"ו ה"א

תחומי א"י כל שהחזיקו עולי בבל פרשת חומת מגדול שיר ושינא דרור ושורא דעכו וקצירייתא דגלילא וכברתה ובית זניתה וקובעיא ומילתא דכור וברירייתא רבתא תפנית וספנתה מחרתה דייתיר וממציא דאבהתא וראש מי געתן וגעתן עצמה מי ספר ומרחשת ומגדול חרוב ואילים רבתא ונוקבתא דעיון ותיקרת ברכה רבא ובר סנגרא ותרגולא עילאה דלמעלן מקיסרין וטרכוונא דמתחם לבוצרה ומלח דזרכאי וגומרין ובית סבל וקנת ורפיח דחגרא ודרך הגדולה ההולכת למדבר חשבון ויבקא ונחלא דזרד ויגר שהדות' ורקס רגיעה וגניא דאשקלון.

שיטת הרמב"ם בקדושת הארץ

4.1

רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"ד הלכה כ"ח

עבר הירדן שביעית נוהגת בה מדבריהם וספיחי סוריא ועבר הירדן מותרין באכילה לא יהיו ארצות אלו חמורין מארץ ישראל שהחזיקו בה עולי מצרים.

4.2

השגת הראב"ד שם

א"א עבר הירדן מה היה צריך להביאו מק"ו הרי לא החזיקו עולי בבל וכן סוריא.

4.3

רמב"ם פ"א מתרומות הלכה ה'

כל שהחזיקו עולי מצרים ונתקדש קדושה ראשונה כיון שגלו בטלו קדושתן שקדושה ראשונה לפי שהיתה מפני הכיבוש בלבד קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבוא כיון שעלו בני הגולה והחזיקו במקצת הארץ קדושה שנייה העומדת לעולם לשעתה ולעתיד לבוא והניחו אותם המקומות שהחזיקו בהם עולי מצרים ולא החזיקו בהם עולי בבל כשהיו ולא פטרום מן התרומה והמעשרות כדי שישמכו עליהם עניים בשביעית ורבינו הקדוש התיר בית שאן מאותם המקומות שלא החזיקו בהם עולי בבל והוא נמנה על אשקלון ופטרה מן המעשרות.

4.4

השגת הראב"ד שם

א"א לא התיר רבי אלא מעשר ירק ופירות האילן שהן מדרבנן אף בא"י.

4.5

רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ו הלכה ט"ז

ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא ובקדושת שאר א"י לענין שביעית ומעשרות וכיוצא בהן לא קדשה לעתיד לבוא לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה והרי הוא אומר והשמותי את מקדשיכם ואמרו חכמים אע"פ ששמומין בקדושתן הן עומדים אבל חיוב הארץ בשביעית ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כבוש רבים וכיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש ונפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעית שהרי אינה מן ארץ ישראל וכיון שעלה עזרא וקדשה לא קדשה בכיבוש אלא בחזקה שהחזיקו בה ולפיכך כל מקום שהחזיקו בה עולי בבל ונתקדש בקדושת עזרא השנייה הוא מקודש היום ואף על פי שנלקח הארץ ממנו וחייב בשביעית ובמעשרות על הדרך שביארנו בהלכות תרומה.